

Πολιτογράφηση ομογενών από την πρώην ΕΣΣΔ Ζητήματα κρίσης της «ομογενειακής ιδιότητας»

Πληροφορίες: Λάμπρος Μπαλτσιώτης

Η διαδικασία της ιδιότυπης πολιτογράφησης ομογενών με βάση τον ν. 2790/2000, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, έχει δημιουργήσει στο παρελθόν και εξακολουθεί να δημιουργεί σειρά νομικών και πραγματικών ζητημάτων καθώς η αρμόδια Επιτροπή εξετάζει, κατόπιν και στοιχείων που έχει προσκομίσει ο αιτών, την «ομογενειακή του ιδιότητα». Ο Συνήγορος και στο παρελθόν έχει επισημάνει τα προβλήματα που ανακύπτουν από αυτή τη διαδικασία και την εξαιρετικά επισφαλή νομικά κρίση περί *ομογενειακής ιδιότητας*, η οποία προϋποθέτει κρίσεις περί *καταγωγής* και *συνείδησης*. Οι κρίσεις αυτές σχετίζονται με αντιλήψεις των Επιτροπών για τα συγκεκριμένα ζητήματα, τη συγκυρία, ακόμη και ευρύτερες πολιτικές προσεγγίσεις. Χαρακτηριστικές είναι οι αποφάσεις όπου αμφιθαλή αδέρφια μεγαλωμένα στο ίδιο οικογενειακό περιβάλλον κρίνονται διαφορετικά ως προς την *ομογενειακή τους ιδιότητα*. Σε άλλες περιπτώσεις, γονέας τέκνου το οποίο έχει κριθεί ως *ομογενής* λόγω της καταγωγής του και προφανώς της ανατροφής του από αυτόν, κρίνεται ως μη ομογενής (βλ. σχετικά με τα παραπάνω παλαιότερες Ετήσιες Εκθέσεις του Συνηγόρου, αναλυτικότερα δε του 2007).

Στην προσπάθεια εξορθολογισμού του συστήματος αυτού, εντάσσονται οι δύο συνημμένες αποφάσεις (αποδοχής προσφυγής) της Διεύθυνσης Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών, οι οποίες αποκαθιστούν πάγιες αστοχίες της κρίσης των σχετικών αρμόδιων Επιτροπών. Πάντως, και σε αυτές περιέχονται διαπιστώσεις δυσχερώς ελέγξιμες νομικά και πραγματολογικά με μη υποκειμενικά κριτήρια, όπως για παράδειγμα η διαπίστωση του αν κάποιο πρόσωπο «σκέφτεται, αισθάνεται και ζει σαν Έλληνας».

Στην πρώτη απόφαση, σημαντικά σημεία είναι αυτά της αξιολόγησης και της περαιτέρω αναζήτησης δικαιολογητικών καθώς και της αιτιολόγησης της κρίσης της Επιτροπής στην Ελλάδα όταν είναι αντίθετη με αυτή της Επιτροπής του Γενικού Προξενείου. Με τον τρόπο αυτό γίνεται δεκτό ότι η αιτιολόγηση της διοίκησης πρέπει να είναι σαφώς εμπεριστατωμένη και να «απαντά» ή να θεμελιώνει περαιτέρω την αιτιολόγηση του Προξενείου, καθώς και το ότι ο χαρακτήρας της Επιτροπής στην Ελλάδα δεν είναι διεκπεραιωτικός, αλλά ουσιαστικός ως προς την κρίση της *ομογενειακής ιδιότητας*.

Στη δεύτερη απόφαση, αξιοσημείωτη είναι η μη αποκλειστική σημασία της γνώσης της ελληνικής για την κρίση κάποιου προσώπου ως *ομογενούς*, στοιχείο που άλλωστε επαναλαμβάνεται και στη νομολογία του ΣτΕ. Ειδικότερα, όπως έχει και στο παρελθόν επισημάνει ο Συνήγορος, αποτελούσε πάγια πρακτική της διοίκησης, η αναγνώριση της ομογενειακής ιδιότητας σε πρόσωπα, τα οποία –τα ίδια ή οι ανιόντες τους- δεν είχαν ως μητρική γλώσσα την ελληνική¹ αλλά η τουρκική και η ταταρική. Ωστόσο, τα τελευταία έτη είχε παρατηρηθεί η αρνητική γνωμοδότηση κάποιων Επιτροπών σε αιτούντες με μητρική γλώσσα την τουρκική και την ταταρική. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η πολυπληθής ομάδα των προερχομένων από

¹ ή κάποια από τις διαλέκτους της, δηλ. ποντιακά και μαριουπολίτικα (ρουμαίικα)

την ευρύτερη περιοχή της Τσάλκας, στην οποία οι περισσότεροι οικισμοί ήταν τουρκόφωνοι και κατοικούσαν από πρόσωπα τα οποία κατηγοριοποιούνταν ακόμα και από τις σοβιετικές αρχές, ως Έλληνες.